

MUAYENE İŞLEMLERİ

Versiyon : 3.6.7.x

İlgili Programlar : Süt Programları

Tarih : 21.03.2009

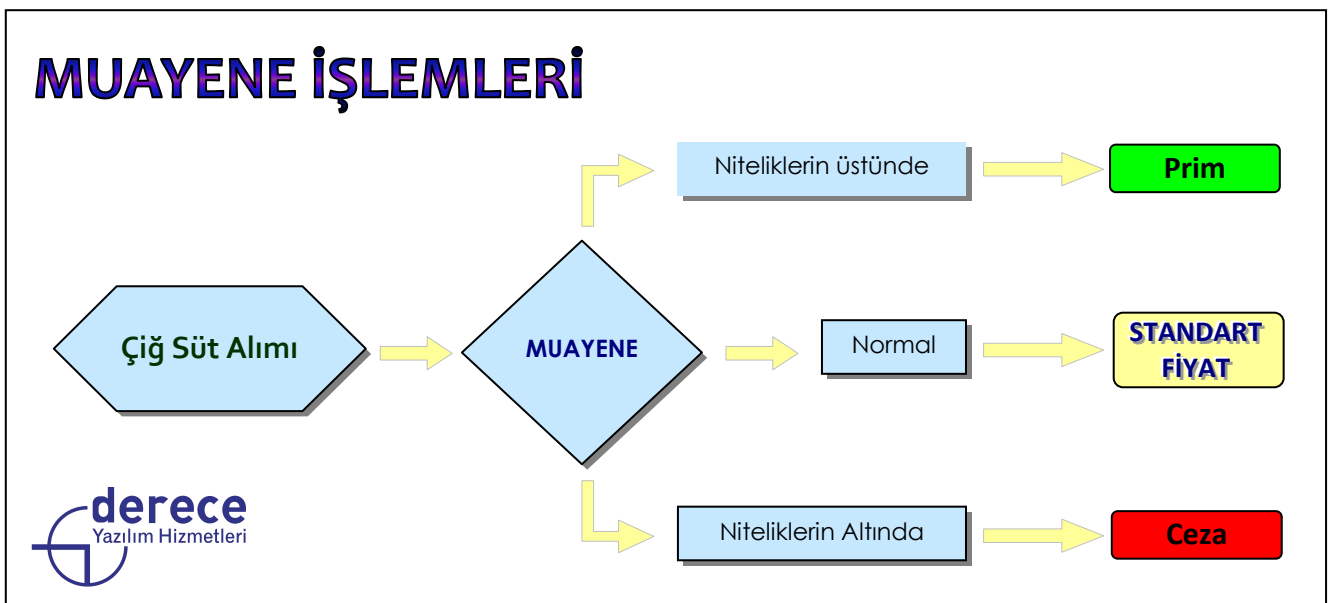
Doküman Seviyesi (1 – 5) : 4 (Uzman Kullanıcı)

GİRİŞ

Avrupa Birliği'ne uyum yasaları kapsamında tarım/hayvancılık alanında yapılan düzenlemeler ve bu dalda Türkiye'de geçmişten bugüne uygulanan yöntemlerin titizlikle incelenmesi sonucunda ortaya çıkan kooperatif ve süt programları, Derece Yazılım tarafından geliştirilen **PARALOG®** yazılım çözümleri arasında farklı bir yere sahiptir. Basit yöntemlerle süt alımı yapan işletmelere hızla uyarlanabilen **PARALOG®** Süt Çözümleri, açılacak pek çok parametre ve ileri kullanım teknikleri ile profesyonel süt işletmelerinin beklentilerini de karşılayabilmektedir.

Müstahsil ya da toplayıcıdan alınan çiğ sütün kalitesinin tespit edilmesi ve kaliteye bağlı olarak çeşitli prim ve ceza uygulamalarının gerçekleştirilmesi amacıyla geliştirilmiş olan muayene işlemleri, ayrıntılı olarak tanımlanabilen ürün kriterleri ve hangi koşullarda ne şekilde prim veya ceza uygulanacağını belirlenebilmesi, müstahsile ya da toplayıcıya göre farklı şekillerde tanımlanabilir olması gibi son derece ileri kullanım tekniklerini barındırmaktadır.

Süt alım sürecinde zorunlu olmayan ve istenen sıklıkla uygulanabilen muayene işlemleri, esnek yapılı oluşu ve kriterlerin tümüyle kullanıcı tarafından belirleniyor olması açısından sadece süt sektörü için değil, toplu alım yapan farklı sektörlerden işletmeler için de çözüm getirebilmektedir.

HIZLI TUR

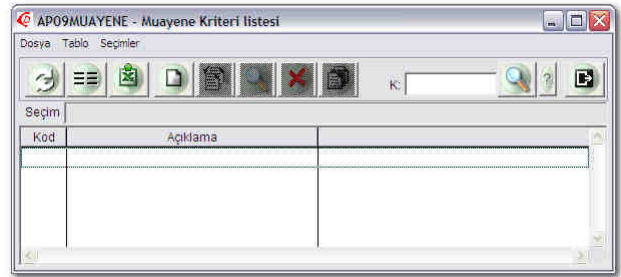
Aşağıdaki uygulamalar için öncelikli olarak sistemde, müstahsil, rota, toplayıcı, posta, ürün alım sırası gibi toplu alım işlemi için gerekli olabilecek ön ayarların kullanıcı tarafından yapıldığı kabul edilmiştir.

Muayene işlemlerini uygulayabilmek için öncelikle kriter tanımlamaları yapılır ve ardından da muayene fişleri girilerek ilgili kriterlerin sınama sonuçları programa işlenir. Çeşitli raporlarla, muayene işlemleri takip edilebildiği gibi süt fiyatı üzerinde ne şekilde etkili olacağı ise hesap kesim dökümü sırasında belirlenmektedir.

Bu konu hakkında yazının ilerleyen bölümlerinde bilgi verilmektedir.

Muayene Kriterlerinin Girilmesi

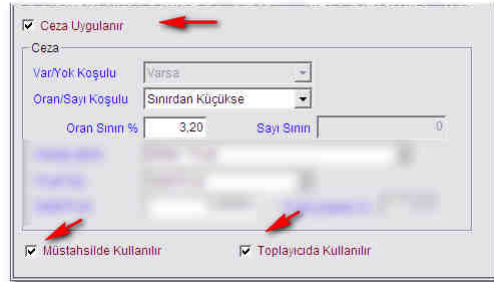
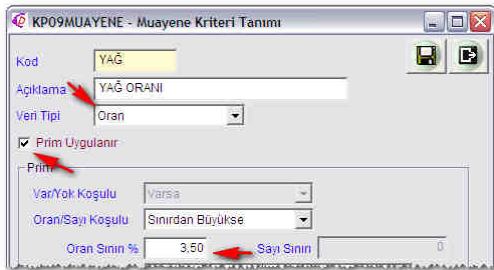
Uygulama sırasında öncelikle muayene kriteri tanımlaması yapılır. Ürün kriterleri adımı kullanılarak yeni kayıtlar oluşturulur.

Aşağıda incelenecek örneklerde yağ oranı, yararlı bakteri sayısı ve sütün içinde antibiyotik bulunup bulunmadığı gibi kriterlerin nasıl tanımlandığı ve bu kriterlere bağlı ceza veya prim hesaplama işleminin nasıl yapılacağı üzerinde durulmuştur. Burada verilen örneklerin sayısı artırılabilir ve süt muayene işlemi tıpkı kan testleri gibi oldukça detaylı hale getirilebilir.

YAĞ ORANINA GÖRE PRİM/CEZA

İçerdiği yağ oranı %3,2 - %3,5 arasında bulunan süt, normal olarak kabul edilsin. Bu değerlerin üzerine çıktığında prim, altına düştüğünde ise ceza uygulansın.

Yukarıda resimli olarak gösterilen ekran örneklerinden anlaşılacağı gibi, yapılan tanımlamanın müstahsil bazında mı toplayıcı bazında mı uygulanacağı da ayrıca belirtilebilmektedir.

Sütteki yağ oranı belirlenen aralığın üzerinde çıktığında, sınırı aşan oran kadar (oran farkı) ek prim uygulanması planlanıyorsa aşağıdaki gibi bir düzenleme yapılır.

Prim Uygulanır

Prim

Var/Yok Koşulu: Varsa

Oran/Sayı Koşulu: Sınırdan Büyükse

Oran Sınırı %: 3,50 Sayı Sınırı: 0

Hesap Şekli: Oran Farkı(%) * Miktar * Fiyat

Fiyat Tipi: Asıl Fiyat * Fiyat Çarpanı

Sabit Fiyat: 0,00000 Fiyat Çarpanı %: 5,00

Örneğe göre %3,5'in üzerine çıktığında ne kadar fazla çıkmış olduğunda bağlı olarak süt fiyatına %5 ilave bir prim uygulaması yapılırsın denilmiştir.

Ceza Uygulanır

Ceza

Var/Yok Koşulu: Varsa

Oran/Sayı Koşulu: Sınırdan Küçükse

Oran Sınırı %: 3,20 Sayı Sınırı: 0

Hesap Şekli: Miktar * Fiyat

Fiyat Tipi: Sabit Fiyat

Sabit Fiyat: 0,48500 Fiyat Çarpanı %: 0,00

Ceza uygulanırken de sütün yağ oranı %3,2'nin altına düşmüşse doğrudan süt fiyatı 0,485 TL (48,5 Kuruş) olarak belirleniyor olsun.

ANTİBİYOTİK TESPİTİNDE CEZA

Hayvanın hastalanması nedeniyle tedavi amaçlı olarak antibiyotik verilmesi ve ilaç kullandığı dönemde sağılması durumunda, kullandığı antibiyotik süte de karışmaktadır ve bu kesinlikle kabul edilemez bir durumdur.

Toplayıcı tarafından teslim alınan antibiyotikli sütün, diğer antibiyotik içermeyen sütle aynı tanka konulması durumunda tankın içerdiği sütün tamamı kullanılamaz duruma gelmekte ve bu durum denetlenmediği takdirde merkeze ulaşan antibiyotikli süt tankı, daha büyük hacimli süt tanklarına da karıştırılabilmektedir.

Kullanılan ilacın oranı ne olursa olsun, içinde antibiyotik bulunduğu tespit edilen süt ve bu süttten üretilmiş olan muhtemel süt ürünleri derhal imha edilir.

Üretim yapan firma açısından takip edilmesi kritik önem arz eden antibiyotik içerikli süte rastlanıldığında bu sütü teslim alarak merkeze ulaştıran toplayıcıya (veya antibiyotikli sütü sağarak teslim eden müstahsile) para cezası kesilir.

Verilen örnekte antibiyotik bulgusu için 1.250 TL ceza uygulanması öngörülmüştür.

KP09MUAYENE - Muayene Kriteri Tanımı

Kod: AB

Açıklama: ANTİBİYOTİK

Veri Tipi: Var/Yok

Prim Uygulanır

Prim

Var/Yok Koşulu: Varsa

Oran/Sayı Koşulu: Sınırdan Büyükse

Oran Sınırı %: 0,00 Sayı Sınırı: 0

Hesap Şekli: Miktar * Fiyat

Fiyat Tipi: Sabit Fiyat

Sabit Fiyat: 0,00000 Fiyat Çarpanı %: 0,00

Ceza Uygulanır

Ceza

Var/Yok Koşulu: Varsa

Oran/Sayı Koşulu: Sınırdan Büyükse

Oran Sınırı %: 0,00 Sayı Sınırı: 0

Hesap Şekli: Fiyat

Fiyat Tipi: Sabit Fiyat

Sabit Fiyat: 1.250,00000 Fiyat Çarpanı %: 0,00

Müstahsilde Kullanılır Toplayıcıda Kullanılır

FAYDALI BAKTERİ SAYISINA GÖRE PRİM UYGULAMASI

Çiğ sütün içinde bulunan ve yararlı olduğu bilinen bakterilerin litre başına kaç adet düştüğü sayılarak belli bir sınırın üzerine çıktığında prim uygulanması hakkında aşağıda örnek verilmiştir.

Müstahsil/Toplayıcı Ayrımı

Tanımlanan kriterlerin her birinin hangi amaçla kullanılacağı belirtilmiştir. Bir kriter, sadece müstahsilden alımlarda, sadece toplayıcıdan alımlarda ya da her ikisinde birden kullanılacak şekilde ayarlanabilmektedir. Ürün kriteri, hangi muayene sırasında kullanılacak ise sadece o listede çıkacaktır. Müstahsil süt muayenesi için belirlenen bir kriter toplayıcı süt muayene işlemi sırasında ekrana gelmez.

Muayene kriterleri ihtiyaca göre daha farklı testler ve prim/ceza uygulamalarıyla zenginleştirilebilir.

Muayene Fişlerinin Girilmesi

Muayene fişleri, incelen numunenin hangi süte ait olduğuna göre farklı şekillerde girilir. Eğer doğrudan müstahsilden alım yapılıyorsa **Müstahsil Muayene Fişleri** adımı kullanılırken, belli bir rotaya ait olup toplayıcı tarafından teslim alınan süte ait inceleme sonuçları **Toplayıcı Rota Muayene Fişleri** adımıyla girilmelidir!

Müstahsil Muayene Fiş Girişi

Müstahsil'den alınan süte ait numune inceleme sonuçları programa girildiğinde ilgili müstahsile ait o dönem teslim alınan süt miktarının tamamı için prim ya da ceza uygulaması yapılacaktır.

Yeni kayıt aşağıdaki gibi girilir.

Müstahsil	Ünvan	Yöre	Bölge	Ürün	BAKTERİ SAYISI	YAĞ ORANI
1 MSTH008	MÜSTAHSİL 8	H KÖYÜ	MERKEZ	ÇİĞ İNEK SÜTÜ	2.760.000	3,48
2 MSTH009	MÜSTAHSİL 9	H KÖYÜ	MERKEZ	ÇİĞ İNEK SÜTÜ	1.800.000	3,16
3				ÇİĞ İNEK SÜTÜ		

UYARI

Fiş giriş ekranı üst bilgilerinde de belirtildiği gibi kullanıcı tarafından girilen değerler programda derhal incelenerek bu değere göre prim mi ceza mı uygulanacağı renk kodları ile anında belirtilmektedir. Yeşil zeminli hücrelere girilen değerler bu müstahsile prim verileceği anlamına gelirken, kırmızıya boyanan hücreler ise girilen değerlerin ceza gerektiren bir durum oluşturduğu ve müstahsile ceza yansıtılacağı anlamındadır.

Tarih	Seri	No	Devre Dışı	Kontrol	Posta
12.03.2009	Per	1			Sabah

Müstahsil	Ünvan	Ürün Kod	Ürün Adı	Kriter Adı	Oran %	Var mı	Sayı
1 MSTH008	MÜSTAHSİL 8	SÜT	ÇİĞ İNEK SÜTÜ	BAKTERİ SAYISI			2.760.000
2 MSTH008	MÜSTAHSİL 8	SÜT	ÇİĞ İNEK SÜTÜ	YAĞ ORANI	3,48		
3 MSTH009	MÜSTAHSİL 9	SÜT	ÇİĞ İNEK SÜTÜ	YAĞ ORANI	3,16		

Bir önceki ekran örneğinde görüleceği gibi tablo biçiminde kullanıcıdan alınan muayene sonuçları, muayene fiş listesine detaylı biçimde aktarılmaktadır.

Farklı tarihlere testler tekrarlanabilir ve muayene sonuçlarına göre müstahsilden ilgili hesaplama dönemi boyunca alınan süt için prim/ceza uygulanması sağlanabilir.

Toplayıcı Rota Muayene Fiş Girişi

Belli bir rotadaki müstahsilleri ziyaret ederek yüklü miktarda süt alımı yapan toplayıcının teslim ettiği sütte numune alınarak yapılan muayene işlemlerinin sonucu ise Toplayıcı Muayene Fişleri ile girilir. Burada girilen değerlere göre hesaplanan prim ve cezalar sadece ilgili rotaya ait alımlar için geçerli olacaktır. Aynı toplayıcının ziyaret ettiği diğer rotalar etkilenmez.

KP09MUAYENE - Toplayıcı Rota Muayene Fiş Girişi

Dosya

No: 1 D

Tarih: 13.03.2009 Cuma

Posta: Sabah

Prim

Cezalı

Rota	Rota Adı	Toplayıcı	Toplayıcı Adı	Ürün	ANTİBİYOTİK	YAĞ ORANI
1	MRT01	MÜSTAHSİL ROT...	TOPLYICI1	ÇİĞ İNEK SÜTÜ	☒	3,36
2	MRT02	MÜSTAHSİL ROT...	TOPLAYICI 2	ÇİĞ İNEK SÜTÜ	☐	3,85
3				ÇİĞ İNEK SÜTÜ	☐	
4				ÇİĞ İNEK SÜTÜ	☐	

KP09MUAYENE - Toplayıcı Rota Muayene Listesi

Dosya - Fiş

13.03.2009 Cuma

Tarih: 13.03.2009 -> Sona

Fiş

- Yeni Fiş
- Fiş İzle
- Fiş Değiştir
- Toplu Sil
- Devre Dışı Yap

Tarih	Seri	No	Devre Dışı	Kontrol	Posta
13.03.2009	Cum	1			Sabah

Rota	Rota Adı	Toplayıcı	Toplayıcı Adı	Ürün Kod	Ürün Adı	Kriter Adı	Oran %	Var mı	Sayı
1	MRT01	MÜSTAHSİL ROTASII	TOPLYICI1	SÜT	ÇİĞ İNEK SÜTÜ	ANTİBİYOTİK			
2	MRT01	MÜSTAHSİL ROTASII	TOPLYICI1	SÜT	ÇİĞ İNEK SÜTÜ	YAĞ ORANI	3,36	Var	
3	MRT02	MÜSTAHSİL ROTASII	TOPLYICI2	SÜT	ÇİĞ İNEK SÜTÜ	YAĞ ORANI	3,85		

MUAYENE RAPORLARI

MÜSTAHSİL MUAYENE RAPORLARI

Aşağıda alınan raporda ürün kriterlerinin tümü seçilebilmektedir. Bazı ürün kriterleri sadece toplayıcı muayenelerine ait olabilir. Bu türden sahalar rapora dahil edilmiş olsa dahi değer olarak sıfır (0) ya da boş olarak ekrana gelecektir.

KP09MUAYENE - Müstahsil Muayene Raporu (Tarih - Posta)

12.03.2009 - Sabah

Müstahsil Kodu	Ünvan	Baba Adı	İ Adı	Bölge Adı	Yöre	Dönem Adı	Ürün Kod	Ürün Adı	YAĞ ORANI Oran %
MSTH008	MÜSTAHSİL 8	BABAADİĞ	BALIKESİR	MERKEZ	H KÖYÜ	01) 1/3 Sabah -> 15/3 Akşam	SÜT	ÇİĞ İNEK SÜTÜ	3,48
MSTH009	MÜSTAHSİL 9	BABAADİĞ	BALIKESİR	MERKEZ	H KÖYÜ	01) 1/3 Sabah -> 15/3 Akşam	SÜT	ÇİĞ İNEK SÜTÜ	3,16

12.03.2009 - Akşam

Müstahsil Kodu	Ünvan	Baba Adı	İ Adı	Bölge Adı	Yöre	Dönem Adı	Ürün Kod	Ürün Adı	YAĞ ORANI Oran %
MSTH008	MÜSTAHSİL 8	BABAADİĞ	BALIKESİR	MERKEZ	H KÖYÜ	01) 1/3 Sabah -> 15/3 Akşam	SÜT	ÇİĞ İNEK SÜTÜ	3,19
MSTH009	MÜSTAHSİL 9	BABAADİĞ	BALIKESİR	MERKEZ	H KÖYÜ	01) 1/3 Sabah -> 15/3 Akşam	SÜT	ÇİĞ İNEK SÜTÜ	3,85

13.03.2009 - Sabah

Müstahsil Kodu	Ünvan	Baba Adı	İ Adı	Bölge Adı	Yöre	Dönem Adı	Ürün Kod	Ürün Adı	YAĞ ORANI Oran %
MSTH008	MÜSTAHSİL 8	BABAADİĞ	BALIKESİR	MERKEZ	H KÖYÜ	01) 1/3 Sabah -> 15/3 Akşam	SÜT	ÇİĞ İNEK SÜTÜ	3,74
MSTH009	MÜSTAHSİL 9	BABAADİĞ	BALIKESİR	MERKEZ	H KÖYÜ	01) 1/3 Sabah -> 15/3 Akşam	SÜT	ÇİĞ İNEK SÜTÜ	3,15

Tarih ve Posta kırılımlı bir rapor örneği verilmiştir. İstenirse rapor tasarımı değiştirilerek müstahsile, bölgeye, döneme ya da alınan sütün cinsine göre kırılımlı rapor alınabilir.

Aşağıda örneği verilen Müstahsil Kırılmalı Muayene Raporu'nda ise daha fazla kriter bulunduğu halde daha önce de bahsedildiği gibi sadece yağ oranına göre muayene yapıldığından diğer kriterlere ait değerler gösterilmemiştir.

Raporlarda kullanıcı tanımlı ürün kriterleri otomatik olarak gelmeyecektir. Örneğin ürün kriterleri arasına "haşere" adında bir kontrol eklenmiş ve bu kriterin kullanıldığı muayene fişleri işlenmiş olabilir. Fakat alınacak raporun tanımında "haşere" adındaki kriter eklenmedikçe dökümlerde gösterilmeyecektir. Kullanıcı tarafından rapor dizaynına girilmeli ve raporda gösterilmesi istenen sahalar arasına "haşere" sahası da eklenmelidir.

KP09MUAYENE - Müstahsil Kırılmalı Muayene Raporu

(MSTH008) - MÜSTAHSİL 8
BALIKESİR MERKEZ H KOYÜ

Tarih	No	Posta	Dönem Adı	Ürün Kod	Ürün Adı	ANTİBİYOTİK Var mı	BAKTERİ SAYISI Var mı	YAĞ ORANI Oran %
12.03.2009	1	Sabah	01) 1/3 Sabah -> 15/3 Akşam	SÜT	ÇİĞ İNEK SÜTÜ			3,48
12.03.2009	2	Akşam	01) 1/3 Sabah -> 15/3 Akşam	SÜT	ÇİĞ İNEK SÜTÜ			3,19
13.03.2009	3	Sabah	01) 1/3 Sabah -> 15/3 Akşam	SÜT	ÇİĞ İNEK SÜTÜ			3,74

(MSTH009) - MÜSTAHSİL 9
BALIKESİR MERKEZ H KOYÜ

Tarih	No	Posta	Dönem Adı	Ürün Kod	Ürün Adı	ANTİBİYOTİK Var mı	BAKTERİ SAYISI Var mı	YAĞ ORANI Oran %
12.03.2009	1	Sabah	01) 1/3 Sabah -> 15/3 Akşam	SÜT	ÇİĞ İNEK SÜTÜ			3,16
12.03.2009	2	Akşam	01) 1/3 Sabah -> 15/3 Akşam	SÜT	ÇİĞ İNEK SÜTÜ			3,65
13.03.2009	3	Sabah	01) 1/3 Sabah -> 15/3 Akşam	SÜT	ÇİĞ İNEK SÜTÜ			3,15

TOPLAYICI MUAYENE RAPORLARI

KP09MUAYENE - Toplayıcı Muayene Raporu (Rotaya göre)

MRT01 MÜSTAHSİL ROT (TOPLYC1 - TOPLAYICI1)

Tarih	Dönem Adı	Ürün Kod	Ürün Adı	ANTİBİYOTİK Var mı	YAĞ ORANI Oran %
13.03.2009	01) 1/3 Sabah -> 15/3 Akşam	SÜT	ÇİĞ İNEK SÜTÜ	Var	3,36

MRT02 MÜSTAHSİL ROT (TOPLYC2 - TOPLAYICI 2)

Tarih	Dönem Adı	Ürün Kod	Ürün Adı	ANTİBİYOTİK Var mı	YAĞ ORANI Oran %
13.03.2009	01) 1/3 Sabah -> 15/3 Akşam	SÜT	ÇİĞ İNEK SÜTÜ		3,85

Raporda rotaya ve toplayıcıya göre kırılım verilmiştir. Dönem, süt cinsi ya da ürün kriterine göre de kırılım verilebilir.

Rapor dizayn ekranı için aşağıda örnek verilmiştir.

Rapor tanımı ekranında rapora dahil edilebilecek sahalar sol bölümde "Kalanlar" başlığı altında gösterilmektedir. İstenen ürün kriterleri bu bölümden işaretlenerek raporda gösterilecek sahalar arasına alınabilir.

Bunun tam tersi olarak raporda gösterilmesi istenmeyen sahalar varsa "Seçilenler" bölümünden çıkarılarak kalanlar bölümüne aktarılır.

KP09MUAYENE - Rapor Tanımı

Rapor Adı: Toplayıcı Muayene Raporu (Rotaya göre)

Kalanlar: Hareket Bilgileri

Başlık 1	Başlık 2	Karakterler	Beliteç
1	Yıl	10	rotakod
2	Ay Adı	15	rotaadi
3	Yıl Haftası	2	
4	Gün Adı	10	must
5	Seri	2	
6	No	15	urvan1
7	Posta	2	
8	Dönem	0	
9	BAKTERİ SAYISI	10	
10			
11	Tarih	11	tarih
12	Dönem Adı	30	donemadi
13	Ürün Kod	8	stokkod
14	Ürün Adı	20	stokadi
15	ANTİBİYOTİK	12	kritAB
16	YAĞ ORANI	11	kritYAĞ

Seçilenler:

Form Kodu: Baştan Boş Satır: 0 Onyazı Değiştir: Sayfa Tipi: Satır arası: 1
Rev. Tarihi: İlk kırılmada sayfa atla: Sonyazı Değiştir: A4 Yatık: Sayfa: 1 Fazla Kar: 0
Rev. No: Her kırılmada Ekstra Satır:

Başlık-1	Başlık-2	Tarih	Dönem Adı	Ürün Kod	Ürün Adı	ANTİBİYOTİK	YAĞ ORANI
Karakter	10	11		30	8	20	12

DETAYLI BİLGİLER

Ürün kriteri tanımlama ekranında hesaplama şekli, veri tipi ve fiyat tipi sahalarına yazılabilecek farklı değerlerin ne tür sonuçlar üreteceği konusunda aşağıda ayrıntılı bilgi verilmiştir.

Veri Tipi

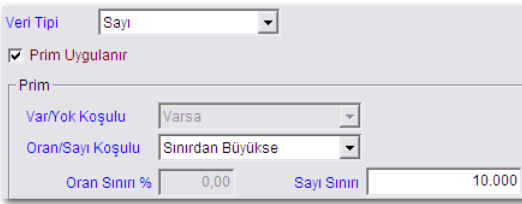
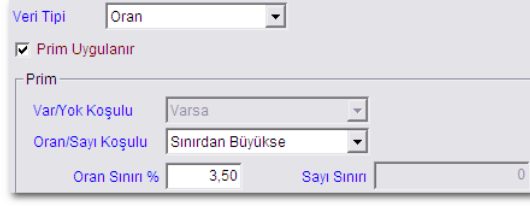

Var/Yok: Alım yapılan çığ sütün içinde belli bir materyalin ya da kimyasalın bulunup bulunmadığına göre (aranan kriterin miktarı ya da hangi oranda bulunduğundan çok var olup olmadığı inceleniyor) prim/ceza uygulaması yapmak amacıyla kullanılır.

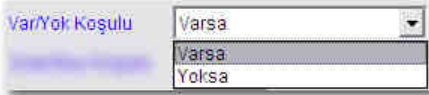
Oran: Ölçülen değer oransal bir değerdir. Kriter sınırı da yüzdesel olarak girilir.

Sayı: Adet olarak ya da diğer ölçü birimleriyle tespit edilebilecek kriterler için kullanılır. Bakteri sayısı, pH değeri gibi ölçümler için idealdir. Sınır değeri verilirken de sayı belirtilir.

Seçilecek veri tipine göre prim/ceza uygulama koşulları da değişecektir.

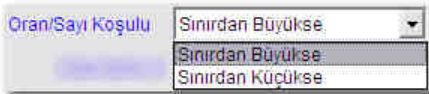

Var/Yok koşulu

“Varsa” veya “Yoksa” şeklinde değiştirilebilmektedir.

Oran/Sayı koşulu

“Sınırdan büyükse” veya “Sınırdan Küçükse” şeklinde değiştirilebilmektedir.

NOT: Yukarıda belirtilen seçenekler sadece prim için değil ceza için de kullanılır.

Hesap Şekli

Hesap Şekli	Fiyat
	Oran Farkı(%) * Miktar * Fiyat
	Oran(%) * Miktar * Fiyat
	Miktar * Fiyat
	Fiyat

Oran Farkı(%) * Miktar * Fiyat: Kriterde verilen sınır değerini aşılması ya da altında kalınması durumunda ne kadar bir oran farkı oluşmuşsa, oluşan bu farka bağlı olarak asıl fiyatın belli bir fiyat çarpanı ile çarpılması şeklindeki hesaplamalar için kullanılır. Bu türden bir hesaplama şekli için Fiyat Tipi sahasında “Asıl Fiyat * Fiyat Çarpanı” seçimi daha uygundur. Buna göre, sınırların dışına taşıldığında fiyat çarpanı kullanılarak yüksek hassasiyetli primlendirme ya da ceza uygulaması yapılabilir.

Oran (%) * Miktar * Fiyat: Ölçümü yapılan kriter oransal bir kriterdir. Genellikle, tespit edilen oranın doğrudan miktar ve fiyatla çarpıldığı durumlarda kullanılır. Oran arttıkça/azaldıkça fiyat doğrudan etkilenir.

Miktar * Fiyat: Oransal değil de daha çok miktarsal ölçümler için kullanılır. Bu hesaplama şekline göre alım yapılan miktarın çokluğu ya da azlığına göre belli bir sabit fiyatla çarpılması şeklinde uygulama yapılabilir. Miktar arttıkça prim/ceza tutarı da artar.

Fiyat: Oran ya da miktarın önemsiz olduğu ve genellikle ceza/prim tutarının direkt belirlendiği durumlar için kullanılır. Bu hesap şekline göre teslim ettiği süt miktarı 1 lt olan müstahsil ya da toplayıcıyla teslim miktarı 1000 lt olan arasında bir farklılık oluşmayacak, her iki gruba da aynı tutarda prim/ceza uygulanacaktır.

Fiyat Tipi

Fiyat Tipi	Sabit Fiyat
	Sabit Fiyat
	Asıl Fiyat * Fiyat Çarpanı

Sabit Fiyat: Doğrudan fiyat belirtmeyi sağlar. Miktar ya da oran hesaplamaya dahil edilmez.

Asıl Fiyat * Fiyat Çarpanı: Prim/Ceza'nın uygulanmasında kullanılacak katsayıyı belirtmek için kullanılır. Hesaplanan brüt tutar, burada verilecek olan fiyat çarpanı ile çarpılarak prim/ceza tutarı hesaplanır.

Sabit Fiyat	0,00000	Fiyat Çarpanı %	0,00
-------------	---------	-----------------	------

Fiyat tipi sahasında seçilen değere göre Sabit Fiyat ya da Fiyat Çarpanı % sahalarından yalnızca biri kullanılacaktır.

UYARILAR

- Bir ürün kriteri tanımlanırken hem prim hem de ceza bölümleri birlikte tanımlanabilir. Gerekli görüldüğü takdirde prim için ayrı, ceza için ayrı kriter de tanımlanabilir.
- Kriter tanımlamaları birbiriyle çelişen ifadeler içermemelidir. Girilecek olan herhangi bir değer yalnızca prim ya da yalnızca ceza uygulanabilecek şekilde ayarlanmalıdır.
- Ölçüm yapılan unsur için yalnızca bir kriter veri girilebilmeli, farklı kriterlerde aynı değerlerin girilmesine ve farklı şekillerde prim/ceza uygulanmasına izin verilmemelidir.
- Bir ürün kriteri hem müstahsil hem de toplayıcı için kullanılacak fakat müstahsile ve toplayıcıya farklı prim/ceza uygulanacaksa ilgili kriterden iki tane tanımlanmalı, birine müstahsilde kullanılır, diğerine de toplayıcıda kullanılır denilmelidir.

Dökümlerde Prim Ve Ceza Tutarlarının Gösterilmesi

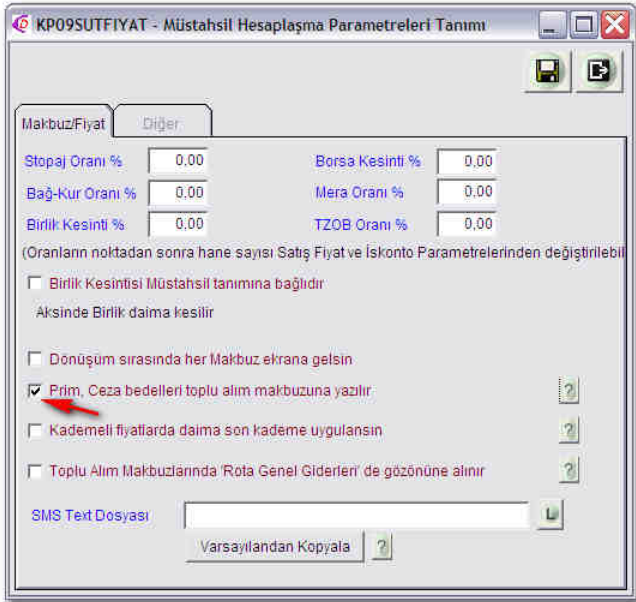
Yüksek miktarlarda alım yapan süt üreticileri, müstahsil ya da toplayıcıdan alınan çiğ süt için çeşitli aralıklarla muayene işlemi yaparak muayene işlemlerine bağlı prim ve ceza tutarlarını makbuzda ayrıntılı olarak göstermek isteyebilir. Bu bir zorunluluk değildir.

Normal uygulamada ise ilgili prim/ceza tutarlarının yansıtıldığı yekün üzerinden döküm yapılır ve müstahsile uygulanan prim ya da ceza, sütün litre fiyatının değiştirilmesi şeklinde izlenebilir.

Prim/Ceza tutarlarını makbuz dökümünde ayrıca görmek için;

“Prim, Ceza bedelleri toplu alım makbuzuna yazılır” parametresi işaretlendiğinde detaylı döküm alınır. Sütün alım fiyatı değiştirilmez.

NOT: Müstahsil tanımlarında işaretlenen değerlere göre bu ekranda belirlenen oranlarda kesinti yapılması söz konusudur. Döküm sırasında çeşitli kesintilerin uygulanmaması amacıyla geçici olarak stopaj oranı, Birlik Kesintisi, Mera Oranı gibi değerler sıfırlanmıştır.

İlgili açıklama [?] butonunda şu bilgiler verilmiştir:

Müstahsil toplu alımına ait kriter cezaları

- 1) Fiyattan düşüm yoluyla
- 2) Makbuzda Ceza/Prim uygulaması yoluyla yansıtılabilir.

Fiyattan düşüm yolunda belirli bir miktar için fiyatın bir kısmı düşülür. Böylece net fiyat üzerinden işlem yapılır.

Makbuzda Ceza/Prim uygulamasında ceza bedeli müstahsil makbuzunda tıpkı iskonto gibi, prim ise tıpkı nakliye gibi gösterilir. Ceza ve prim sonrası Stopaj, Bağ-Kur vs kesintisi uygulanır.

Aşağıda, bir müstahsilden alınan sütün tamamı için muayene işlemi yapılmış ve prim uygulanmıştır.

Yağ Oranı üst sınır = %3,5
Prim şekli= Oran Farklı(%) * Miktar * Fiyat
Fiyat Tipi=Asıl Fiyat * Fiyat Çarpanı
Fiyat Çarpanı%=1,00
Müstahsil için belirlenen süt alım fiyatı = 0,6 TL/lt

Yukarıda verilen tanımlara göre aşağıdaki alım işlemi yapılıyor.

Alınan Süt Miktarı = 100 lt
Tek alımla (Birden çok alım işlemiyle ilgili hesaplama için 2. örneği inceleyiniz) sütün tamamı muayene ediliyor.
Tespit edilen yağ oranı= %4

Yukarıdaki değerlere göre süt alım fiyatı aşağıdaki gibi hesaplanır:

Süt alım Brüt Fiyatı = 100 lt * 0,6 TL/lt
Süt alım Brüt Fiyatı = 60 TL

Muayene sonuçlarına göre;
Oran Farkı = 4,00 - 3,50
Oran Farkı = 0,5

Fiyat Çarpanı = %1 idi.
Prim Katsayısı = 0,5 * %1
Prim Katsayısı = 0,005

Prim şekli= Oran Farklı(%) * Miktar * Fiyat idi. Buradan;
Prim = 60 TL * 0,005
Prim = 0,3 TL

SÜT ALIM NET FİYATI = 60 TL + 0,3 TL
SÜT ALIM NET FİYATI = 60,3 TL bulunur.

NOT: Örnekteki değerler hesaplamanın takip edilebilmesi açısından mümkün olduğunca kolay değerler seçilerek verilmiştir. Noktadan sonraki hane sayısı artırılarak daha hassas ölçüm ve fiyat belirlenmesi yapılabilir.

Prim ve Ceza makbuzda gösterilsin denilerek alınmış bir döküm örneği aşağıda verilmiştir.

m	mustahsil			20.03.2009	
				4	
Prim/Ceza ayrıca gösteriliyor!					
ce	Çiğ inek sütü	100,00 LT	0,60000	60,00	

				BRÜT	60,00
				PRİM	0,30

				SONUÇ	60,30
YALNIZ Altmış TL VE Otuz KRDIR					
1 Satır, 100,00 LT					

MÜSTAHSİLE / TOPLAYICIYA GÖRE FARKLI HESAPLAMA ŞEKİLLERİ

Muayene Kriterlerinin Müstahsil Alımlarına Etkisi

Yukarıda verilen örnekte müstahsile ait tek bir süt alımı yapılmış ve bu süte ait muayene işlem sonucuna bağlı olarak prim uygulanmıştır. Buna benzer bir örnek ceza uygulaması için de verilebilir. Teorik olarak müstahsilden her süt alım işlemi sırasında muayene yapıldığı varsayılabilir. Ancak pratikte uygulama farklıdır.

Belirlenen hesaplaşma dönemi içinde müstahsilden sabah/öğle/akşam postaları için alım yapıldığı düşünülürse 15 günlük bir dönemde 40'ın üzerinde alım yapılmış olacaktır. Her alım işleminde muayene yapılması mümkün olmayabilir ve ekonomik açıdan da tercih edilmez. Bunun yerine ilgili döneme ait bir ya da birkaç muayene işlemi yapılır ve bu muayene sonuçlarının dönem içinde alınan toplam süt miktarına yansıtılması yoluna gidilir.

ÖRNEK

Daha önce verilen örnekteki tutarlar ve tanımların geçerli olduğu kabul edilsin.

Aşağıdaki örnekte aynı müstahsilden iki farklı postada süt alınıyor ve bu alımlardan sadece bir tanesi için muayene yapılıyor.

Sabah postası = 100 lt
Akşam postası = 50 lt
Toplam teslim alınan süt miktarı=150 lt

Muayene yapılan sütün ait olduğu posta = Sabah Postası
(Akşam postasında alınan 50 lt süt için muayene yapılmamış olsun.)

Tespit edilen yağ oranı = %4
Prim uygulama sınırı = %3,5

Oran farkına göre prim uygulansın ve %3,5'i geçen kısım için fiyat çarpanı olarak %1 kullanılsın.

Daha önce yapılan hesaplama göre Prim Katsayısı 0,005 olarak bulunmuştu.

Buna göre prim tutarı ve toplam tutar aşağıdaki belirtildiği gibi hesaplanır.

m				20.03.2009	
müstahsil				8	
Muayene sonucuna göre belirlenen prim veya ceza, sadece muayenenin yapıldığı postaya değil, ilgili dönem içindeki tüm alımlara uygulanır.					
cs	Çiğ inek sütü	150,00 LT	0,60000	90,00	

				BRÜT	90,00
				PRİM	0,45

				SONUÇ	90,45
YALNI2DoksanTLVEKırkBeşKRDİR					
1 Satır, 150,00 LT					

Brüt tutar = 150 lt * 0,6 TL/lt
Brüt tutar = 90 TL

Prim = 90 TL * 0,005
Prim = 0,45 TL

SÜT ALIM NET FİYATI = 90 TL + 0,45 TL
SÜT ALIM NET FİYATI = 90,45 TL bulunur.

Muayene Kriterlerinin Toplayıcı Alımlarına Etkisi

Toplayıcıdan teslim alınan süt örneklerine göre yapılan muayene işlemlerinde ise sadece örneğin ait olduğu postadaki süt miktarı için geçerli olacak biçimde prim/ceza uygulanacaktır. Dolayısıyla toplayıcı ile müstahsil için hak ediş hesaplamaları birbirinden farklı yöntemlerle yapılır.

ÖRNEK

Toplayıcıdan aşağıda belirtilen postalar için süt alımı yapıyor olsun.

- 10.03.2009 sabah = 1200 lt
- 10.03.2009 akşam = 900 lt (yağ oranı (%2,6) (ceza)
- 11.03.2009 sabah = 1400 lt (yağ oranı %3,15) (standart fiyat)
- 11.03.2009 akşam = 1100 lt
- 12.03.2009 sabah = 1000 lt (yağ oranı %3,8) (prim)

Toplam teslim alınan süt miktarı = 5600 lt

Süt birim fiyatı = 0,5 TL/lt

Kabul edilir Yağ oranı aralığı = %2,8 - %3,2

Prim = Oran farkı kadar %2

Ceza = Oran farkı kadar %2

Verilere uygun olarak 3 ayrı muayene sonucuna göre prim ve ceza uygulamaları yapılacaktır.

Dönem sonunda toplayıcıyla hesaplaşma yapılırken muayene kriterlerine göre prim ve cezalar sadece muayenenin yapıldığı postadaki miktara uygulanır. Diğer postalar için etkisi olmaz. Muayene yapılmayan postalar için önceden tanımlı fiyat kullanılır.

Bu durumda;

- 10.03.2009 akşamı yapılan muayeneye göre 900 lt süt için ceza uygulanır. (Diğer postalara prim ceza ya da uygulanmaz.)
- 11.03.2009 sabah alınan süt için yapılan muayenenin prim ya da ceza şeklinde etkisi olmayacaktır. (Muayene yapılmış fakat değerler normal aralıkta çıkmıştır.)
- 12.03.2009 sabah alınan sütün yağ oranı yüksek çıktığından 1000 lt'lik süt için prim uygulanır. (Diğer postalara prim uygulanmaz.)

No	Tarih	Posta	Rota	Rota Adı	Toplayıcı	Toplayıcı Adı	Ürün	YAĞ
1	10.03.2009	Akşam	R1	ROTA1	TP	TOPLAYICI 1	Çiğ İnek Sütü	2,60
2								

No	Tarih	Posta	Rota	Rota Adı	Toplayıcı	Toplayıcı Adı	Ürün	YAĞ
1	11.03.2009	Çarşamba	R1	ROTA1	TP	TOPLAYICI 1	Çiğ İnek Sütü	3,15
2								

No	Tarih	Posta	Rota	Rota Adı	Toplayıcı	Toplayıcı Adı	Ürün	YAĞ
1	12.03.2009	Perşembe	R1	ROTA1	TP	TOPLAYICI 1	Çiğ İnek Sütü	3,80
2								

TP-TOPLAYICI 1

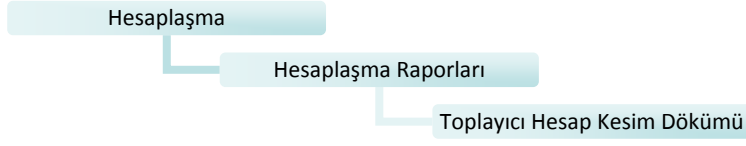
Rota	Dönem	Ürün	Posta	Yağ Oranı %
ROTA1	01) 1/3 Sabah -> 31/3 Akşam	Çiğ İnek Sütü	Sabah	3,15
ROTA1	01) 1/3 Sabah -> 31/3 Akşam	Çiğ İnek Sütü	Sabah	3,80
ROTA1	01) 1/3 Sabah -> 31/3 Akşam	Çiğ İnek Sütü	Akşam	2,60

NOT: Diğer postalar için muayene işlemi yapılmadığından prim ya da ceza uygulanmaz. Örnekte sadece bir muayene kriteri olduğu varsayılmıştır. Uygulamada ise Yağ

oranı dışında, su oranı, antibiyotik, pH, sH vb. pek çok kriter aynı fiş içinde sorgulanabilir.

Hesaplanan Prim ve Ceza Tutarları

Toplayıcı için uygulanan prim ve cezaları görmek üzere;

TOPLAYICI DÖNEM		(TP) TOPLAYICI 1 No:1 1/Mart Sabah -> 31/Mart Akşam 2009					
BORÇLAR			ALACAKLAR				
KOD	STOK ADI	MIKTAR	FİYAT	BEDEL	MIKTAR	FİYAT	BEDEL
HAK-cs	Hakediş (Çiğ İnek Sütü)				5.600,00	0,50000	2.800,00
TOPPRIM	Rota Muayene Primi						6,00
TOPCEZA	Rota Muayene Cezası						-1,80
							<u>2.804,20</u>
				Bakiye			<u>2.804,20 (Alacaklı)</u>

Primin Hesaplaması

12.03.2009 sabah postasında alınan 1000 lt süt için muayene yapıldığında;

$$\begin{aligned} \text{Oran Farkı} &= 3,8 - 3,2 = 0,6 \\ \text{Katsayı} &= 0,6 * 0,02 = 0,012 \\ \text{Süt brüt fiyatı} &= 1000 \text{ lt} * 0,5 \text{ TL/lt} = 500 \text{ TL} \\ \text{Prim} &= 500 \text{ TL} * 0,012 = \mathbf{6 \text{ TL}} \end{aligned}$$

Cezanın Hesaplaması

10.03.2009 akşam postasında alınan 900 lt süt için muayene yapıldığında;

$$\begin{aligned} \text{Oran Farkı} &= 2,6 - 2,8 = -0,2 \\ \text{Katsayı} &= -0,2 * 0,02 = -0,004 \\ \text{Süt brüt fiyatı} &= 900 \text{ lt} * 0,5 \text{ TL/lt} = 450 \text{ TL} \\ \text{Prim} &= 450 \text{ TL} * (-0,004) = \mathbf{-1,80 \text{ TL}} \end{aligned}$$

NOT: Yukarıda verilen örnekte müstahsile ödenecek tutarlar toplayıcıya ödenmekte ve ödenen tutar, toplayıcı tarafından müstahsile iletilmektedir. Eğer toplayıcı, süt alımı yapan işletmenin bir çalışanı ise bu durumda toplayıcı bazında muayene girişi yapmak yerine müstahsil bazında muayene fiş girişi yapılmalıdır. Bu durumda prim/ceza uygulaması da toplayıcıya değil doğrudan müstahsile yapılır.

DERECE YAZILIM HİZMETLERİ TİCARET A.Ş.
(Mart 2009)